

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

1694

10. Willenberg, Samuel Fridericus : De novatione legali.
11. Willenberg, Samuel Fridericus : De praetextu incredulitatis.
12. Willenberg, Samuel Fridericus : De stigmate in facie
non versuto.

L. L. L.

1
11
1

[Faint, illegible handwriting]

176

G. 29. num. 23.

Q. D. B. V.

DISPUTATIO JURIDICA,
De

1694, 36

3/

FINIBUS BONÆ

FIDEI IN PRÆSCRIPTIO-
NIBUS DE JURE CANONICO,

Quam

DIVINI NUMINIS AUSPICIO

Consensu Magnif. ꝑctorum Ordinis,

PRÆSIDE

DN. HENRICO COCCEJO,

JCTO FAMIGERATISSIMO,

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS BRAN-
DENBURGICI CONSILIARIO, FACULTATIS JURIDICÆ
ORDINARIO, & PROF. PRIMARIO,

Antea

SUMMI CONSILII STATUS ELECTORALIS PALATINI,
ET COLLEGII REVISORII ASSESSORE, ET IN ALMA
HEIDELBERGENSI DECRETAL. PANDECT. & JURIS
GENT. P. P. ORDIN. MERITISSIMO,

Domino Patrono ac Promotore suo submisso Honoris ac Obse-
vantia cultu devenerando,

D. V. Maji Ann. O. R. clō DC XCIV.

IN AUDITORIO ꝑCTORUM

Placido Eruditorum Examine sistit

JOHANNES CHRISTOPHORUS LAURENTIUS,

Cöth. Anhalt. AUTOR.

Francofurti ad Viadrum, Literis CHRISTOPHORI ZEITLERI, Sen.

Handwritten numbers and scribbles at the top of the page, including '10' and '11'.

Faint, mirrored text from the reverse side of the page, including the words 'DISSENTIENS', 'PRIMUM BONUM', 'DIVINUM', 'IN FENRICO COCCO', and 'JOHANNES CHRISTOPH'. The text is bleed-through and difficult to read.

Handwritten scribbles or numbers on the right edge of the page.

SERENISSIMO PRINCIPI
ac DOMINO,

DN. EMANUELI
LEBRECHT,

PRINCIPI ANHALTINO,

Duci Saxoniae, Angriae & VVest-
phaliae, Comiti Ascaniae, Do-
mino Servestæ ac Be-
renburgi &c. &c.

Domino meo Clementissimo.

SEVERISSIMO PRINCIPALI

DE DOMINO

DA EMANUEL

LEBRICHT

PRINCIPALISSIMO

Duc Saxoniae Augusti & VV. A.

phasia, Comiti Altona, Do.

nino servatus de Be.

teburgi & c.

Domino meo Christianissimo

*SERENISSIME PRINCEPS,
DOMINE CLEMENTISSIME.*

Ur ad Pedes SERENITATIS
Tuæ exiles hæc studii
Juridici primitias, nullâq;
sui parte Principali Cul-
mine dignas, deponere audaci9 præ-
sumpse-

sumpserim, ejus rei causam hinc mihi
prolixius operosiusq; orandam cen-
serem utiqve; nisi vel ipsa naturalis
erga Principes pietas, quæ non ob-
lationum pretio, sed animi sinceri-
tate se metiri patitur, pro me verba
faceret: Vel ipsum Anhaltini Prin-
cipis Nomen, in quod tum aliarum
Illustrium Virtutum, tum Clemen-
tiæ in primis hereditatem quasi præ-
gnantissimam transcripserunt Glo-
riofissimæ memoriæ Majores, omni-
genam Clementiam certò certius
sponderet. Scilicet decantatisimâ
isthac TUA, SERENISSIME PRINCEPS, in
literas earumq; Cultores benignita-
te usq; adeò commotus sum, ut mi-
hi

hi quoque gratiosè autumarim indul-
tum condonatumque iri, si oculorum
TUORUM fulgorem in tenues hasce
pagellas convertere humillimè fata-
gerem. Tanta quippe est Virtutis
TUÆ sublimitas, ut fastigii Tui splen-
dorem augeri potiùs quàm delibari
censeas, cum ad ejusmodi tenuioris
quoque fortis hominum studia ali-
quando TE demittis: Ut nec eo mi-
nus suum soli illibatum perstat Lu-
men, qui depressis etiam terrarum
locis lucis suæ usurã indulgere haud
dedignatur. Impertias ergò & hisce
lineis aliquem Clementiæ radium,
quas SERENITATI TUÆ humillimà, quã
decet, Veneratione in præsentia of-
fero.

fero. Ego certè devotis Divinum
Numen noctes diesque sollicitabo
precibus, ut TE, SERENISSIME PRIN-
CEPS, totamq; Serenissimam DOMUM
TUAM novis quotidiè prosperitatis
incrementis uberrimè illustrare ac
perficere largissimè, Imperiumque
Tuum longè auspiciousimum red-
dere velit.

SERENITATIS TUÆ

Francofurti ad Viadrum,
d. 5. Maji, An. 1694.

Subjectissimus Servus

JOHAN. CHRISTOPHORUS LAURENTIUS.

SECTIO I.

De

PRÆSCRIPTIONUM DIFFERENTIIS, & FINIBUS BONÆ FIDEI IN USUCAPIONE, UTROQUE JURE.

SUMMARIA.

1. **I**ntroitus cum cautela. 2. Distingvuntur duo genera præscriptionum: quæ allegantur vel ab eo, qui de suo debet; vel ab eo, qui alieni quid tenet. 3. Jus Civile antiquum & novum circa præscriptiones. 4. In quæstione ritè subducendâ tres casus diversi separantur (α) Usucapionum in actionibus realibus, (β) Præscriptionum in actionibus personalibus, quæ dantur in eum, qui rem alienam tenet, (γ) in iisdem, quæ dantur in eum, qui de suo debet. 5. Dd. comm. requirere bonam fidem in tribus casibus: Bartolum & alios in solo primo: Nos in duobus prioribus. 6. Q. an quicquam labis aut iniqui sit in eo Jure Civili, quod bonam fidem in Usucapionibus ab initio tantum requirit? Vel, an Jus Canonicum saltem melius sit? Negativa demonstratur h. th. & seqq. usq. ad fin. & imprimis ostenditur, Domino duplici ex causâ Dominium & Jus quæsitum rectè auferri per Usucapionem posse. 7. Quin, nec legem injustam esse, et si nec ab initio bonam fidem respiceret. 8. Illustratur id Exemplis aliarum Legum. 9. & 10. Comparatur harum Legum acerbitas cum æquitate usucapionis. 11. De bona & mala fide quæstioni quando locus sit. 12. Hypothesis Juris Civilis, quod bona fides semper requiratur in omnibus, quæ facto possessoris

A

foris

LIBRARIUS

(2.)

foris sunt, probatur exemplo perceptionis fructuum.
13. Item damni infecti & Publiciana Actionis. 14. Applica-
tur Usucapioni. 15. Usucapio juris est, perceptio fructuum
facti. 16. Finis Usucapionis magis obtinetur per Jus Civ.
quàm Can. 17. Referuntur Judicia Summorum & Ctorum de
Constitutione Canonica. 18. Quem in finem hæc dicta ve-
limus.

§. I.

Rita quidem illa & pervagata res est,
Jure Civili in usucapionibus bonam
fidem ab initio sufficere; Canones ve-
rò omni tempore eam requirere, adeò
ut superveniens mala fides eo jure
præscriptionem interrumpat. c. s. c. f.
X. de Prescript. Unde non minùs vulgata & πολυθρό-
λητος illa quæstio est, num hæc Canonum sanctio ad
præscriptiones quoque actionum personalium perti-
neat? Verùm quæ in utramq; partem ita agitata, &
cùm summorum & Ctorum autoritatibus, tum plurimis
fori præjudiciis ita utrinq; munita est, ut & jus & pra-
xis videantur in ambiguo hæerere. Cùm itaq; frequens
& quotidiana propè cùm in judiciis, tum in responsis
ac consultationibus ista materia sit, quæstionem eam
pro Disputatione, sed paucis tractandam suscepimus.
Quod dum molimur, inprimis profiteamur, non utique
sententiæ cujusquam refellendæ, sed nostræ explican-
dæ ergò id fieri: testamurq; salvo integroq; omnium
omninò judicio id solùm nos acturos, ut appareat, in
eam, de cujus veritate persuasi nobis videmur, senten-
tiam non absq; urgentium rationum momentis gra-
vislimisq; causis nos descendere.

§. 2. Inprimis verò & diligentissimè distingven-
da

(3.)

da sunt duo diversa causarum genera, in quibus de præscriptione quæritur. Unum, cum is qui convenitur & præscriptionem allegat, de suo debet, nec ulla apparet alienæ rei possessio & detentio, uti cum Emptor ad pretium tenetur, promissor ex stipulatu, debitor ex mutuo ad tantundem, fur ad quadruplum, & alii delinquentes ad meram poenam, &c. in his enim omnibus reus conventus de suo tenetur, suumque & debet & detinet, nec in eo, quod ex his causis petitur, quicquam alieni est. Alterum cum is convenitur, qui alieni quid habet, & in quo concurrit rei alienæ possessio seu detentio, veluti non tantum, qui à non Domino ex Empto aliave justâ causâ accepit, sed & depositarius, conductor, Creditor ratione pignoris, fur ratione rei ablatae, &c. qui etsi in personam obligati sint, & personali actione teneantur, tamen sunt quoque detentores rei alienæ.

§. 3. Videndum deinde, in qua specie Usucapio lege primùm constituta sit; nimirum in solâ ultimâ specie, cum res aliena tenetur; & ne in eâ quidem generaliter, sed tum demum, cum quis rem alienam possidet ex justo dominii transferendi titulo, veluti ex empto, donato, &c. *pr. Inst. de Usucap. l. 2. Et t. t. C. de præsc. long. temp.* Non si ex deposito, commodato, conducto, pignore &c. etsi reus his casibus rem alienam teneat: nedum si nihil alieni habeat, uti promissor ex stipulatu debitor ex mutuo &c. hæ enim actiones neque usucapione, neque ullo alio remedio per temporis lapsum olim finiebantur. Verum ne immortales illæ actiones essent, Imp. tandem ex lapsu temporis longissimi debitori nudam exceptionem dedere. *l. 3. l. 4. C. de præsc. 30. ann.* quæ exceptio propriè *præscriptio* dicitur, hæc enim

A 2

VOX,

vox, Græcis ἐξαιρησι, nudam exceptionem significat, nec præscriptiones aliter quàm Exceptiones vocantur in *l. un. C. de Usucap. transform.* sed Justin. in *l. 8. §. 1. C. de præscr. 30. ann.* ex longissimo tempore, accedente bona fide, etiam actionem cuius detentori rei alienæ concessit.

§. 4. Tres igitur species ab invicem, ut controversiæ ratio ritè subducatur, probè separandæ sunt.

I. Cùm de dominio vel jure in re disceptatur, & eo nomine possessor convenitur, qui rem ex justâ domini transferendi causâ à non Domino accepit & possidet, in quâ sola specie lege civili veteri usucapio procedit, quæ tamen duntaxat ad res Italicas pertinuit; in reliquis id Prætor præscriptione longi temporis cū titulo bonâ fide supplevit. *t. t. C. de præscr. long. temp.* In utraq; autem bonam fidem Jure Canonico toto tempore requiri non ambigitur.

II. Cùm actione personali conventus id quod actoris esse dicitur, tenet, atq; ita conjuncta est detentio rei alienæ, ut in deposito, conductione, &c. *vid. th. 2.* quibus Jure Civ. opponitur exceptio longissimi temporis, & si detentor in bona fide sit, ipsi etiam actio ex ea præscriptione datur. *l. 8. §. 1. C. de præscr. 30. ann.* Et in hac quoq; specie Jure Canonum toto tempore bonam fidem requiri, contra Bartholum & sequaces, non dubitamus, cùm & verbis & ratione constitutionis Canonice ea comprehensa sit. *vid. Sect. 2. th. 6. & seqq.*

III. Cùm actione personali conventus de suo debet, neque cohæret ulla alienæ rei detentio, sed res, quam reus ex his causis debet & tenet, ipsius rei est, eamq; is de suo præstat. Et his causis ita opponitur præscriptio seu Exceptio longissimi temporis, ut nec
Jure

(§.)

Jure Civili nec Jure Can. ullibi bona fides requiratur, quin in hâc quidem specie de bonâ fide ne quæri quidem, nedum requiri illa possit.

§. 5. Itaq; de solo hoc casu ultimo, quo reus nihil alieni tenet, negamus Jure Canonum quicquam novi cautum, bonamq; fidem necessariam esse. Sunt equidem, qui in utraq; posteriore specie, atq; adeò in omnibus actionibus personalibus, etiam cum res aliena penes reum est, bonæ fidei necessitatem inficiantur: Fuitq; ea doctrina Bartoli in l. 4. §. Si viam 27. ff. de Usucap. quem alii secuti sunt. Verùm hoc vulgò & meritò improbatum est, & hanc nimiam extensionem potius multitudinem dissentientium excitasse arbitramur, quippe à quibus non tam ultima species, quam altera illa, cum res aliena detinetur, oppugnata, eiq; præjudicia opposita sunt, ut infra *se 7. 3.* patebit.

§. 6. Ante autem quam ad hanc quæstionem progrediamur, operæ pretium videtur ad examen revocare eam quæstionem, an constitutio Juris Civilis, quæ in usucapionibus bonâ fidē ab initio duntaxat requirit, quicquam contineat, quod rationi aut naturali æquitati adversum sit, quin an deterior saltem sit Constitutione Canonica? Quod utrumq; omninò negamus. Etsi enim Jure Naturali sancitum non sit, ut lapsu temporis (quod saltem intra memoriam hominis sit) Dominus rem suam amittat, & alius alienam acquirat, tamen cum in pœnam negligentiae, tum ob utilitatem publicam Lege id fieri posse consentiunt ipsa Jura Canonica, quibus Usucapiones & præscriptiones æquè ac Jure Civili probantur: certumque est, potestati Civili id jus puniendi, prospiciendiq; publicis civium usibus naturâ competere: nam, cum & res adiaphoræ Lege
prohi-

prohiberi sub pœnâ possint, v. gr. *ne quis rogum ascia pœliat*, vel *mulier genas radat*, &c. nedum res quæ jam ante prohibitionem officio frugi patrisfam. adversantur. Bene Castrens. *in d. l. 4. §. si viam in f. ff. de Usucap.* inquit: *Creditor multatur ab ipso statuto propter negligentiam hac pœna, & sic debet cedere lucro debitoris. l. 74. de solut. constat enim quod Statutum potuit afficere sibi subiectum, & inferre ei hanc pœnam.* Præsertim cum non leve illud momentum sit, quod usucapio ad tranquillitatem reip. & civium affert, sed omnium propè maximum, ne sc. lites sint immortales, sed dominia tandem securâ & commercia in tuto: sublatâ enim usucapione & præscriptione nihil tali Civitate turbulentius, nihil Civium concordiaë amicitiaëq; infestius, & nulla rei vel acquisitio vel possessio ulli hominum tuta ac quieta esse potest.

§ 7. Quemadmodum igitur usucapiones Legibus introductæ cum naturâ justæ & æquæ, tum in Civitate tantoperè proficiuæ & propè necessariæ sunt; ita potuisset Lex salvâ justitiâ naturali absolutè eas constituere non attentâ bonâ fide possessoris ob prædictas rationes: Licuit enim utique Magistratui summo talem Legem inter cives suos sancire, ut singuli intra triennium v. gr. curam habeant rerum suarum, in easq; inquirent, sub pœnâ, nî fecerint, amittendi indistinctè dominii omnisq; Juris in eam rem: nam & naturaliter Princeps privatis jus suum ex duabus causis auferre potest: in pœnam delicti, & ob necessitates reipubl. quorum cum alterutra sufficiat, hîc utraq; concurrit, scil. pœna negligentiaë, & utilitas publica, quæ ex dominiorum securitate, civium quiete & litium amputatione pullulat.

§. 8. Atq;

(7.)

§. 8. Atq; hujusmodi aliæ Leges plurimæ, ac nullo jure improbatæ sunt. Ita Lex constituta est, ut si quis rem suam privatâ autoritate repetat, dominium perdat, *l. 13. ff. Quod met. caus. §. 1. vers. sed ne. Inst. de vi bon. rapt. l. si quis in tant. 7. C. unde vi. l. 2. C. de priv. corc.* quæ Lex vero & justo Domino, qui rem suam privatim repetit, in pœnam usurpatæ autoritatis privatæ dominium auffert, nec ullibi distingvitur, an possessor sciverit rem ejus, qui repetit, esse, an ignoraverit.

Ita cùm quis rem ex turpi utrinq; causâ accepit, danti in pœnam turpitudinis aufertur actio & conditio, (quæ Jure Gentium competebat, *per l. 25. in fin. ff. de act. rer. amat. l. 32. in fin. ff. de Reb. Cred. l. 1. §. fin. ff. de Cond. sine caus.*) etsi possessor sciens ex turpi causa accepit. *l. 3. l. 4. §. 1. l. pen. ff. de Cond. ob turp. caus.*

Prætor quoq; edixit, ut, si quis domum suam ludo præberet, & ex ea re injurias, damna, furta, &c. passus esset, actione, quæ eo nomine ipsi jure competeret, privatus esset, in pœnam præbitæ in ludum domus, etsi illi, in quas actio daretur, dolo & malâ fide fecerint, & graviter deliquerint. *l. 1. §. 1. §. 2. §. 3. ff. de aleat.*

Quin in criminibus etiam gravissimis, uti adulteriis, quinquennii, in aliis saltem vicennii præscriptio accusationem tollit: uti & doli actio biennio, injuriarum, anno excluditur, *infr. Sect. 2. §. 20.* Quin ergò præscriptio, quæ enormissimorum facinorum reis ob utilitatem publicam prodest, minus prodesse posset possessori saltem scienti rem alienam esse. *Conf. d. §. 20.*

§. 9. Quin igitur pari jure fas esset punire negligentiam civium, qui Legem certum tempus inquirendis rebus suis præscribentem aspernantur, & cùm litis defuit propè notitia litem magno reip. malo, inchoant.

Imò

Imò cum in criminibus etiam gravissimis, uti modo dictum, quinquennii, vel saltem vicennii præscriptio accusationem aboleat, qui minus lex permittere posset, ut præscriptio prodesset scienti rem alienam, quam ut atrocissimorum facinororum reis.

§. 10. Quod si itaq; salvâ æquitate naturali legitimum fuit usucapionem ita absq; ullâ bonâ fide introducere ex memoratis causis, omni eadem labe & scrupulo carebit Lex illa XII. Tab. quæ usucapionem non aliter admisit, quam si totum illud negotium, ex quo possessor rem sibi comparavit, bonâ fide gestum fuerit, adeoq; quicquid in factò hominis consistit, bonâ fide non caruerit; cuius juris æquitas multò luculentius apparebit, ubi ratio seu principium, quod sequitur Lex Civilis, rectè intellectum fuerit; Ergò quale id sit videamus.

§. 11. Scil. bona & mala fides non sunt nisi in hominum actionibus & negotiis, & tantum quæritur, an, quod homines egerunt, bonâ vel malâ fide egerint; uti de dolo, cuius species est mala fides, nunquam quæritur extra hominum actiones, nec quicquam dolum dici potest, quàm factum hominis.

§. 12. Accurata itaque quàm maximè est sanctio Juris Civilis, quod semper & in omnibus, quæ factò possessoris fiunt, bonam fidem requirit, nec unquam possessori ullum jus ex factò ipsius tribuit, nisi tùm cum agi vel facit bonam fidem habuerit. Quod constat: Nam possessor etsi bona fide & justo titulo rem acceperit, non tamen medio tempore fructus percipiendo suos facit, si tùm sciat alienos esse; cum fructus non nisi ex suo factò, sc. perceptione, acquirat. l. 48. §. 1. ff. de A. R. D.

§. 13. Idem

§. 13. Idem bonæ fidei possessor actionem ex edicto de damno infecto contra vicinum movere nequit; si tum ædes, quas possidet, alienas esse rescivit. *l. 13. §. 9. de damn. infect.* Eademq; ratione nec Publicianâ agere poterit, amissâ medio tempore possessione, nisi tum, cum agit & repetit, bonæ fidei possessor sit. *l. 15. §. 2. ff. de Usucap. junct. l. 7. §. ult. ff. de Public. in rem act.*

§. 14. Hæc itaq; omnia cum facto possessoris procedant, tempore quoque medio, quo fiunt, requirunt bonam finem. At in usucapione solum initium, scilicet negotium quo possessor à non domino capit, facto ipsius fit, adeoq; bonâ fide fieri debuit, eo verò ritè gesto, & re bonâ fide & justo titulo acceptâ, dominium post certum tempus, quo continuari debet possessio, sine novo hominis facto atq; negotio solâ potestate Legis & vi juris adjicitur: Atq; ita in eâ saltem parte usucapionis, quæ non facto hominis, sed potestate juris perficitur, Lex non requirit bonam fidem.

§. 15. Hanc verò hujus juris ac differentiae rationem esse, quòd *cipio*, i. e. usucapio, juris sit, perceptio facti, perspicuè & exertè exprimitur in *l. 48. §. 1. ff. de A. R. D.* cujus verba sunt: *Si eo tempore, quo mihi res traditur, putem vendentis esse, deinde cognovero alienam esse, quia perseverat per longum tempus cipio, an fructus meos faciam? Pomponius, verendum, ne non sit bona fidei possessor, quamvis capiat [i. e. usucapiat] hoc enim ad jus, id est capionem, illud ad factum pertinere &c.* Ex quo loco patet, bonam fidem in perceptione fructuum semper, in usucapione verò ab initio requiri; utrumq; enim in facto hominis consistit: at reliquo tempore usucapionis, quo sola Lex operatur, eam non requiri. Quæ eque ratio satis est constans, accurata & sana.

B

§. 16. Præ.

§. 16. Præterea, si causam ac finem usucapionis respicimus, scil. ut lites tandem sopiantur, civesq; quieti sint, longè convenientior est dispositio Civilis quàm Canonica: per illam enim id agitur, ut lapso tempore, quod inquirendis rebus suis permisum est Dominis, & probatâ à possessore saltem justâ causa & bona fide negotii quod gesit, omnis alia lis & quæstio conticescat. At dispositio Canonum omnem ferè fructum ac utilitatem publicam Usucapionum evertit; cum enim usucapio introducta sit, ut tandem evitentur, difficiles illæ Dominiorum disputationes ac probationes, in harum locum per Canones substituuntur non minùs difficiles disputationes & probationes de totius mediæ temporis & plurimorum annorum non interruptâ b. f. quare non minùs prolixus litium ordo iterum panditur. Quin per hos Canones & resuscitantur magis disceptationes de dominio, & quod unicum ferè tutum, certumq; remedium fuerat probandi dominii destruitur: nam usucapio cum suo initio seu qualitate negotii, quo possessor rem acceperat, haut difficulter, & hoc modo dominium tutò certòq; probari potuit; At quantum opere ille probandi per usucapionem dominii modus enervatus sit, ex quo invadere & oppugnare eam usucapionem licuit, excitatâ lite de totius mediæ temporis bonâ fide, cuiq; obvium est. Quid enim difficilius est, quàm tot annorum continuam & haut interruptam bonam fidem, nec ipsius possessoris tantum sed & antecessorum, quorum ille tempora continuat, docere; cum tamen is, qui intentionem suam in usucapione fundat, eam cum omni sua qualitate & requisitis probare debeat, *arg. l. 10. pr. ff. si serv. vind. l. 2. ff. de Prob. &c.* quicquid nonnulli scriniorum compilatores temerè dissen-

disfentiant vel transcribant. Quid verò certi, quæ probatio esse potest in usucapione, in quam ingenti difficultatum dubiorumq; mole incurfari, quæq; tam facile eludi potest.

§. 17. Undè nec evitavit hoc Jus Canonum censuram maximorum Jctorum. Johan. Petrus de Ferrar. Jctus Italus, in *pract. Pap. form. Respons. rei cond. vers. prescriptionis. n. 28.* defendens sententiam Juris Civilis addit: *Nec obstat, quod periculum anime vertatur: quia ista ratio, salvâ reverentiâ, est multum fatua: & deinde longè graviora in hos Canones subjicit. Item Wesembec. ad Schneidew. tit. de usucap. in princ. n. 20. lit. I. de hâc constitutione Canonum ita loquitur: Nec ratio nec decisio ejus textus valet. Nam quid pertinet huc dictum Apostoli: Quicquid non fit ex fide, peccatum est: scil. æquè illud intellexerunt ut hac jura prescriptionum, & diutius in hâc luce Evangelii patiemur justitia talibus tricis imponi. Denique Cujacius, Jctorum & Galliæ suæ lumen, ad c. 5. in fin. X. de Prescript. de eadem ita sentit: Hunc locum serva interim, ut probes, quàm Cynici & fisci olim fuerint, quæve imperitia & incuria curia Romana.*

§. 18. Quicquid sit, hodiè Jus hoc Canonicum certo usu receptum esse constat: Neq; ideò hæc disputamus, ut in dubium illud vocemus, sed ut appareat, cum Juris Civilis dispositionem omni labe carere, optimâq; ratione niti, quoniam in republ. præferendam esse alteri; tum intolerabilem esse abusum, quo multi, non perspectâ verâ juris ratione, prætextu cerebrinæ, generalis, parumq; solidæ, quoniam fictæ æquitaris, conscientiæ laqueos nectunt, & cum sibi tum aliorum imperitorum animis tam facile injiciunt.

(12.)
SECTIO II.

De
FINIBUS BONÆ FIDEI IN PRÆSCRIPTIO-
NIBUS ACTIONUM PERSONALIUM.

SUMMARIA.

1. **Q**uid sit bon. fid. 2. Inde deducuntur duo consēctaria.
3. Sententia nostra proponitur: in solo casu, quo reus de
suo debet, præscriptione allegatā, non requiri bonam fidem.
Illa probatur XVI. argumentis. 4.5. Hoc casu ne quæstionem
quidem de bona fide concipi posse, nec terminos habiles esse.
6.7.8.9. Nec verba, nec rationem, nec sententiam Juris Ca-
nonici huc spectare. 10. Jus Naturale & 11. Civile ac Canoni-
cum permittere debitori, ut rem debitam ad exactionem Credi-
toris usq; retinere possit. 12. Jure Can. præscriptionem etiam
post interpellationem creditoris perfici posse, & quā ra-
tione? 13. Canones quoq; non requirere bonam fidem, cum so-
lo odio non petentis inducta est præscriptio. 14. Juri Civili
insistendum, donec probetur abrogatum. 15. Canones non pos-
sunt correxisse Jus Civ. in casu, quo nullibi mentio fit mal. f.
16. Major culpa est Creditoris negligentis quàm Domini. 17.
Majus periculum à præscriptionis difficultate imminet debi-
tori rei propria, quàm possessori rei aliena. 18. Debitor hu-
jusmodi difficilius se defendit quàm possessor. 19. Contrariā
sententiā admittā tolli ferè omnem præscriptionem longissimi
temporis. 20. Major in hoc culpa est Creditoris non petentis
quàm debitoris non solventis. 21. Præscriptiones criminum
non improbat Jus Can. 22. Contraria resolvuntur. 23. Dissen-
sientis Carpzovii objectiones exponuntur. 24. Diluuntur. 25.
Explicatur l. 13. §. f. de petit. hered. & l. 42. eod.

§. I.

Accincturi jam nos ad disputationis materiam prin-
cipalem, in primis probè constituendum puta-
mus,

mus, quid in jure sit bona fides? Illa verò non minus accurate quàm perspicuè describitur ex *l. 109. de V. S.* quod *bona fides* dicatur, *cùm is, qui rem tenet, ignorat eam alienam esse; aut putavit eam, à quo accepit, jus alienandi habuisse,* *d. l. 109.*

§. 2. Unde sequitur, I. non posse bonæ fidei vel locum vel mentionem ullam esse, vel de eâ ullo modo quæri, ubi non quæritur nec controvertitur, an res aliena sit nec ne, nedum, an ignoraverit esse alienam, (quod solum quæritur in bona fide *per thes. 1.*) sed ubi constat, reum conventum de suo teneri, & id quod petitur ipsius esse. II. Nec de bonâ fide quæstionem ullam esse posse, ubi reus conventus nihil quod actoris esse dicitur tenet, adeoque non quæritur, an eam rem putaverit esse actoris nec ne?

§. 3. His præmemoratis dicimus: Bonam fidem non requiri Jure Canon. in specie nostrâ ultimâ *sect. I. thes. 4.* cùm reus conventus præscriptionem opponit in casu, quo nihil detinet quod alienum esse dicitur, sed de suo tantum præstare tenetur; atque ad hanc speciem non posse ullam Juris Canonici dispositionem applicari: quod sequentibus ostendimus argumentis.

§. 4. I. Quia in hac specie non quæritur, num res quæ petitur, aliena sit, an non; sed id quod petitur reus de suo præstat, ipsiusque id esse constat; quo casu de bona fide nec quæritur nec quæri potest. *per th. 2. n. 1.* Absurdumque prorsus esset requirere, ut reus suum esse putet, quod ipsius esse constat; & ubi nec petitur nec sufficit, ut præstet, quod suum esse putat, sed quod revera ipsius est.

§. 5. (II.) Omnis bona fides ponit & requirit casum, quo reus tenet aliquid quod actor suum dicit, *per th. 2.*

n. 2. nam tum demum quæritur, an reus sciverit an ignoraverit, id actoris esse: At verò in hâc specie nihil quicquam tenet, quod actor suum esse contendat, sed contrâ actor agit ad id, ut reus è bonis suis & ex suo patrimonio solvat. Contradictorium verò videtur, exigere, ut reus rem quam tenet, ignoraverit actoris esse, cum talem rem, quæ dicatur actoris esse, non teneat; quærerere an reus rem teneat, quam suam esse putaverit vel actoris, ubi neutrum quæritur, & de neutro dubitatur vel litigatur, sed actor unice intendit, ut reus de suo quid præstet. Adeò in hâc specie nulli sunt termini habiles vel congrui, qui vel quæstionem de bonâ vel malâ fide admittere vel recipere queant!

§. 6. III. Tantum verò abest, ut Jus Canonicum ullatenus ad hanc speciem pertineat, ut nec verba ejus, nec ratio nec sententia ullo sensu huc detorqveri aut applicari possint: sed manifestè ea omnia unice spectant detentiones rerum alienarum. Hoc ostendit c. 4. X. de *prescript.* qui textus (quo primùm necessitas bonæ fidei toto medio tempore constituta fuit, conf. c. 15. c. 16. *caus.* 16. qv. 3.) non nisi de possessore rei alienæ perpetuò loquitur. En verba! *Vigilanti studio cavendum est ne male fidei NB. possessores simus in prædiis NB. alienis: quoniam nulla antiqua dierum NB. possessio juvat aliquem male fidei NB. possessorem, nisi resipuerit, postquam se NB. aliena noverit NB. possidere: cum bona fidei NB. possessor dici non possit.* Ita c. 17. X. eod. loquitur de quasi possessione jurisdictionis seu juris exigendi juramentum fidelitatis, in verbis: *Vel tu fueris in quasi possessione juris exigendi hujusmodi juramentum.* Quemadmodum & c. 19. in f. X. eod. & c. 1. eod. in 6to. de quasi possessione juris decimarum agunt; quæ jura altera pars sibi vindicabat, altera quasi

quasi possessionem eorum, & ex eâ præscriptionem allegabat.

§. 7. Idem clarissimè evincit *c. ult. X. eod.* non tantum ex verbis: *Ut nulla valeat absq̃* NB. *bona fide præscriptio*; bona fides autem possessionem rei, quæ aliena dicitur, infert, *per th. 2.* sed & magis ex verbis finalibus: *Unde oportet, ut qui præscribit, in nullâ temporis parte rei habeat conscientiam* NB. *aliena. d. c. ult.* Deniq; in *c. 2. de R. J. in 6.* dicitur: *Possessor mala fidei ullo tempore non præscribit &c.* Ut adeò ad oculos pateat, Juris Canonici constitutiones expressissimè agere de solis possessoribus rerum alienarum, aut iis, qui conscientiam habent rei alienæ: nihil autem hujus est in nostrâ specie, ubi id ne quæritur quidem, nedum petitur vel intenditur, sed reus tantum, ut de suo præstet, convenitur.

§. 8. IV. Idem vel magis ex eo ostenditur, quod Canones ipsi ita se explicent, in *c. 2. junct. c. 3. de R. J. in 6.* Nam post regulam: *Possessor mala fidei ullo tempore non præscribit*, quæ habetur in *d. c. 2.* statim subjicitur ejus explicatio in *d. cap. 3.* quod per præscriptionem hanc intelligenda sit ea, quæ cum possessione est conjuncta: ita enim expressè dicitur, & prædictæ regulæ in *d. c. 2.* in continenti subjungitur in *d. c. 3.* *Sine possessione præscriptio non procedit.* Quod de illâ præscriptione, quam nos tuemur, dici nequit.

§. 9. V. Sed & ratio & sententia Juris Canonici nihil ad nostram speciem pertinet. Ea enim est, quod *nulla antiqua dierum possessio juvare debeat mala fidei possessorem*, *d. cap. 4.* nam possessor sciens rem alienam habet, re alienâ utitur, & ex re alienâ fructus percipit, qui non ad ipsum sed ad Dominum rei pertinent, quæ omnia manifestè injusta sunt & prædonem faciunt, cui

ius injustitiam temporis diuturnitas & delinquendi continuatio, non minuunt, sed augent & cumulant. Id verò secus est in nostrâ specie, ubi debitor nihil alieni vel ex alieno, sed suum tenet & percipit, & quos interim capit fructus ex re suâ capit; in quo adeò injustitia illa cesat, quoad Creditor nihil ab eo petit atque exigat. Cùm autem exigit, interrumpitur præscriptio, non propter malam fidem, sed cesante negligentia, creditoris in exigendo, cùm præscriptio hæc perficitur 30. annorum silentio, quod silentium exactione interrumpitur. *l. 3. C. de præscript. 30. ann.*

§. 10. VI. Atque hanc differentiam natura ipsa ratioque firmant. Quemadmodum enim naturaliter injustum ac prædonium est re alienâ uti, cujus usus omnis ad dominum pertinet, ita naturâ justum ac licitum est re suâ uti, donec is qui jus impediendi & exigendi habet, [uti Creditor] impediat atque exigat. Et naturalis ratio præcipit quidem, quemque ab usu rei alienæ, etiam citra interpellationem, abstinere debere, at non item ab usu rei propriæ, si nemo jure intercedat. Estque is ordo naturæ, ut quemadmodum à possessore rei alienæ incipit officium ejus restituendæ, ita à creditore, cui res aliena debetur, officium ejus exigendæ.

§. 11. VII. Non tantum autem Jure Naturali & Civili, sed & ipso Canonico, debitorem rem suam alii debitam usque ad interpellationem licite & absque ulla labe & vitio retinere posse, vel eo patet; quia debitor ante interpellationem non est in morâ solvendi, sed in eâ per interpellationem demum constituitur, *l. 123. l. 127. ff. de V. Obl. l. 88. ff. de R. J.* quod jus certum etiam Jure Canonico obtinet, nec ullibi sublatum est. Vide Peck. & Cano.

Canonist. *ad c. 25. de Reg. Jur. in 6.* At, si debitor etiam ante interpellationem non posset rem jure & absque vitio retinere, sed eam offerre etiam non interpellatus teneretur, utiq; si non offerret, moram offerendi faceret. Cum itaq; tum non sit in morâ etiam Jure Canonico, constat eodem jure quoque eum justè & absq; vitio interim tenere, nec rationem Canonum, quòd malæ fidei possessor interim in gravi peccato sit, in eoq; cum tempore magis perseveret, ad nostram speciem quicquam pertinere.

§. 12. Inde autem dubium videri forsân posset, num ergò & post interpellationem, quâ in morâ reus constituitur, præscriptio absq; bonâ fide Jure Canonico perfici possit? Quod omninò asserendum. Nam (1.) interpellatio non sufficit, nisi creditor datâ occasione insistat. *l. 32. §. 1. ff. de Usur.* alioquin enim videtur recessisse ab interpellatione, relapsusq; in illam in inquirendis rebus suis segnitiam, quæ adeò jure improbatur, & committit in leges, quæ supinam tantis temporis negligentiâ damnant, & dispendio actionis mutant. (2.) Interpellationis effectus toto in jure nullibi statuitur, quòd malam fidem inducat, [præterquam in possessore rei alienæ, *l. 25. §. 7. ff. de hered. petit.*] sed quòd debitor interpellatus in morâ constituatur, ejusque præscriptio cœpta interrumpatur, non verò in perpetuum tollatur. Hos autem effectus nihil Canones mutârunt, sed moræ & hujus interpellationis utroq; jure eadem potestas est. (3.) Ex interpellatione itaque is saltem effectus sequitur, quòd illa præscriptio, quæ hætenus currebat, penitus rupta atq; extincta fit, & nova inchoanda; non autem, ne, priore præscriptione interruptâ, alia ex novâ planè negligentia Creditoris, atq;

C adeò

adeo ex novâ planè causâ, rursus inchoari possit. (4.) Igitur verum eqvidem est, jam debitoris culpam esse, qui interpellatus non solvit, sed eam culpam ille luit damno ejus præscriptionis, quam hæctenus cœperat, non futuræ & novæ, quam quia nondum cœpit, perdere hoc facto nequit. Interpellatione itaq; facta, sed post intermissâ & neglectâ, incipit eadem planè causa novæ hujus, quæ antea fuerat pristinae ac jam interruptæ præscriptionis: scilicet nova negligentia, & silentium longissimi temporis. Etsi verò Pontifex *in d. c. 4.* improbet legem, quæ *propter miserorum segnitiam* præscriptionem tuetur; constat tamen ex textu ipso, improbari eam non in genere, [alioquin & in bonæ fidei possessore improbanda esset] sed in malæ fidei possessore, de quo solo loquitur, non de debitore rei propriæ.

§. 13. VIII. Atq; illud ipsum est, quod & Canones ipsi, *in c. placuit 15. caus. 16. quest. 3.* & DD. communiter admittunt, cum distinguunt, num præscriptio odio tantum non petentis, an & favore præscribentis, constituta sit; & illo casu non requirunt bonam fidem: In odium enim non petentis inducitur præscriptio, cum in poenam negligentia statuitur, & actor tanto tempore non petens amissione actionis suæ per eam multatur. Id ergo fieri jure posse, etiam citra bonam fidem rei, Canones quoque hoc ipso contendunt.

§. 14. IX. Certum porrò indubitatumque est, in præscriptionibus his bonam fidem jure civili non requiri: Certum quoque est, hoc jus tamdiu servandum esse, donec probetur id sublatum esse. *l. 32. in fin. C. de appellat.* Cum igitur ex Jure Canonico de his præscriptionibus id probari nequeat, quippe quod de rebus alienis

nis

nis, earumq; possessionibus loquitur, constat obtinere in iis Jus Civile, nec bonam fidem requiri.

§. 15. X. Observandum præterea, quòd in hac materiâ Canones improbent & abrogent Jus Civile, *c. 4. c. fin. X. de Præscript.* atqve adeò casum, de quo Jus Civile loquitur; de quo enim planè non loquitur, in eo non potest corrigi per Jus Canonicum, nec jus, quod non est, alio jure tolli vel abrogari. At de malâ fide præscriptionum, quæ absq; possessione rei alienæ procedunt, nullibi Jus Civile loquitur, nec in toto jure mentio bonæ vel malæ fidei in his præscriptionibus fit. In iis quidem, quibus possessio rei alienæ conjuncta est, meminit lex civilis malæ & bonæ fidei, & hanc quoad effectum actionis quoq; requirit. *l. 3. §. 1. C. de præscript. 30. ann.* at cæteris præscriptionibus lex nullibi bonam vel malam fidem tribuit, nec ullum ejus rei vestigium ostendi potest in universo jure; quippe quod quoties de præscriptione ejus, qui de suo debet, agit, tantum quærit an interpellatus, nunquam autem an in mala fide sit; atq; adeò Canones, qui de malâ fide loquuntur, neutiquam de his præscriptionibus intelligi possunt. Quemadmodum hanc rationem bene quoque inducit Castr. *in d. l. 4. §. si viam. n. s.* in verbis: *Cum Jus Can. veniat ad correctionem Juris Civilis in c. fin. de Præscript. corrigit ipsum in omnibus casibus in quibus loquitur: unde, sicut Jus Civile non curabat de illo, ita nec Jus Can.*

§. 16. XI. Præsertim cum inter has præscriptiones & eas, quibus utitur detentor rei alienæ, aliæ quoque quàm plurimæ rationes differentiæ appareant: Nam longè major culpa est creditoris, qui vix est ut nescire possit, cum quo contraxerit; quàm domini, qui faciliùs ignorare potest, quod alius rem ipsi alienaverit.

verit. Difficilius itaque est domino auferri temporis lapsu actionem, quam Creditori. Nec excusandus est creditor, qui cum sibi deberi ferè non nesciat, id non exegit recenti negotio & memoriâ, cum facile adhuc liquere res & decidi potest; sed morâ suâ causam dedit, ut post plurimum temporis, & præsertim inter successores lites obscuræ & inextricabiles fiant; cuius rei quotidiana propè experientia est. Magis verò excusandus est Dominus, cuius re alius prædonis instar, domino ferè ignaro, utitur: quo casu magis omninò fas est Domino ignosci, quam prædoni favori.

§. 17. XII. Sed & longè majus periculum à præscriptione imminet debitori rei propriæ, quam possessori alienæ; & ea propter tutius ab hoc bona fides requiri potest: Possessor enim possessione suâ tutus est, donec actor dominium probaverit, quod difficillimum est; at in debitore rei propriæ nihil tuti; cum sæpè chirographum situ & ætate obsitum in scriniis, nomen in rationibus, vel in exemplo Codicilli &c. inveniatur, quo ipso vel statim, vel accedente saltem jurejurando probata jam intentio actoris est, teneturque ei debitor, nisi solutum probet, cum tamè facile apocha tanto tempore perdi amittique potuerit. Tantò igitur æquius meliusque est, ut talis debitor post tantum temporis plenè securus, omnisque lis extincta sit, quam possessor & prædo; quantò majus certiusque illius, quam hujus est præjudicium, & quantò è contrario major hujus vel illius injustitia: Atque adeò quantò major est reipubl. utilitas, ut debitorem tanti temporis lapsus planè securum tandem præstet, quam ut possessorem.

§. 18. XIII. Hinc facillimè accidere potest, ut reum etsi insontem destituat omnis defensio, non verò ut posses-

possessorem: Si enim actor chirographum vel scripturam veterem casu inventam exhibeat, medio tanto tempore plurima facile intervenisse potuere, quibus jam extinctum nomen est; forte solutio, acceptilatio, compensatio, aliiq; satisfactionum modi: facile quoque negligi chirographi repetio, vel cancellatio, perdi apocha, &c. (quæ omnia intra tantum morarum facillimè contingunt) quo casu Rei heredibus omnium ignaris nullum præsidium relictum est, nisi à tempore; at possessor satis præsidii à possessione habet, neque temporis antiquitas illi defensionem, sed contra domino probationem eripit. Quà iniquitate perspectâ, ut eandem emollirent, inducti videntur Dds., ut vulgò statuerent, ex longissimo tempore præsumi bonam fidem, atq; ita ab onere probandi bonam fidem reum relevarent: *Arn. à Reyger. in Thesaur. Jur. voce: bon. f. item voce: prescriptio. n. 59. & seqq.* cum tamen de jure idem hîc videatur dicendum esse, quod de Usucapione diximus *Sect. 1. §. 16.*

§. 19. XIV. Et aliàs vix remanerent vestigia præscriptionum longissimi temporis; quippe quibus nunquam locus esset, nisi in casu, quo debitum post mortem rei (qui suum factum natamq; inde obligationem ignorare nequit) ab heredibus ejus per 30. annos exactum non fuit; quod vix abest à tempore immemoriali; Primum enim præter 30. vel 40. annos [qui nunquam nisi heredibus debitoris ex adversæ partis sententia currunt, cum ipse debitor sciverit esse debitum] accedit totum tempus, quo debitor post contractum debitum supervixit, etsi diutissimè; Deindè tantum ævi, quantum ex tota debitoris vita residua, & præterea ex 30. vel 40. annis heredû conficitur, vix labi solet, quin

intercurrant tempora belli, ætates pupillorum, aliaq; quæ extra numerum 30. vel 40. annorum sunt, præscriptionemq; multum extendunt. Horum omnium annorum cumulatio in tantam facile vetustatem excrescet, quæ initii & rei gestæ memoriam aboleat.

§. 20. XV. Quod si justo examine librentur utriusque, creditoris ac debitoris, culpæ ac officia; culpa creditoris, cui lex terminum præscripsit, quem is neglexit, maxima est; debitoris non tam minor quam nulla; non enim culpam committit, qui ne moram quidem. Officii autem hæc in re ea ratio est, ut quisque paterfamilias suam rem sedulo curet, non verò ut alienam. *arg. l. 3. in princ. ff. de Jur. ign. l. 30. ff. de Pact.* Quæ verò æquitas collatis utriusque meritis, impletâ jam præscriptione, magis scientiam debitoris non culpofam, quam negligentiam creditoris cum culpâ & officii legisque contemptu conjunctam redarguere, & in illam potius, quam in hanc animadvertere. Certè brocardicum illud, quòd potius certanti de damno quam de lucro succurri debeat, in pœnalibus fallere constat; in quibus semper prospicitur aëtori de lucro, uti cum actio pœnalis in duplum vel quadruplum ultra rem ablatam domino datur contra furem.

§. 21. XVI. Deniq; Canones, cum in præscriptionibus bonam fidem requirunt, non loqui de præscriptionibus quæ absq; possessione rei alienæ procedunt, vel inde manifestum est, quia actioni injuriarum anno, *l. 5. C. de injur. doli mali*, biennio, *l. fin. C. de dol. mal.* aliisq; actionibus ex delicto, &c. exiguo satis tempore omni jure præscribitur, etsi reus conventus & præscriptione utens injuriarum, doli & fraudis, atq; adeò magnorum scelerum reus sit, tantum abest, ut bonam fidem

jure abhorrentem. An verò debitor, qui ex stipulatu decem, vel rem suam dare promisit, vel ex mutuo quid debet, vel ad id quod interest actori tenetur, ullo sano sensu quicquam juris possidet, quod actoris est? Quod nam verò, & quale id jus est? Omne enim totumque jus, quod Creditori ex his causis acquiritur, est actio ipsius personalis, seu jus exigendi & persequendi debitum; Hanc verò actionem Creditoris non tenet debitor, sed ea tota & omne jus persequendi est in potestate Creditoris. Igitur si talis debitor jus alienum, quod Creditoris est, possidet, id erit vel res ipsa debita, vel jus aliquod circa rem. Non res debita, quam debitoris esse Carpzov. fatetur & constat: Nec jus aliquod circa rem, quia nullum jus ex eâ causâ creditor habet præter actionem suam personalem, quam verò ipse, non debitor, habet & tenet. Nullum igitur ullo genuino sensu vel concipi vel fingi poterit jus creditoris, quod debitor teneat. Quin repugnat substantia harum obligationum, ipsaque intentio actoris, quæ tota in eo est, ut debitor de suo præstet, non de alieno.

§. 25. Cæterum ferè minus adhuc excusari poterit, quòd ab adversariis allegetur *l. nec ullam 13. §. fin. ibi debitore, quasi juris possessore. ff. de petit. hered.* cum ille, textus iis potius manifestè repugnet. Nam ibi agitur de eo debitore hereditario, qui se heredem dicit, & pro herede possidet, & ideo tanquam juris possessor actione reali, scil. petitione hereditatis, non merâ actione personali convenitur. Hæc E. species ad actiones reales, non personales, nedum ad eam speciem pertinet, quâ debitor nihil alieni tenet. Talis enim debitor, qui tanquam juris possessor, seu pro herede possidens, petitione hereditatis convenitur, ut in *d. l. 13. §. fin.* contendit

tendit se esse heredem, *l. 11. §. 12. ff. eod.* adeoq; debitum illud partem esse suæ hereditatis, sibiq; jure hereditario competere, quod jus in rem est, unde petitio hereditatis datur. Is igitur debitor verisimè est alieni juris possessor, quia possidet jus aliquod hereditarium, adeoq; jus reale, quod heredis est, & quod heres vindicat tanquam partem suæ hereditatis, quâ id continetur. *l. 1. §. 17. & 18. ff. ad L. Falcid.* Unde contrarium decisum est, ubi merus debitor est, qui nō dicit se heredem; nam expressè negatur, illum esse juris possessorem, & ut talem petitione hâc conveniri posse, *in l. 42. ff. de pet. her.* quæ totam rem clarè exponit, his verbis: *Si debitor hereditarius non ideò nolit solvere, quod NB. se dicat heredem, (qui est casus d. l. 13. §. fin.) sed ideò quòd neget aut dubitet, an hereditas pertineat ad eum, qui petit hereditatem, (atq; ita neget actorem esse suum creditorem, cui debeat) NB. non tenetur petitione hereditatis, (adeoq; possessor juris alieni non est.) Evidens ergò, si quid unquam, est, debitorem non esse juris possessorem, nec adeò teneri petitione hereditatis, nisi heredem se dicat, atq; ita jus reale sibi asserat.*

SECTIO III.

De

USU FORI IN HAC QVÆSTIONE.

SUMMARIA.

1. **A**'ΝαυεΦαλαίωσις quædam. 2. *Transitus ad usum fori.* 3. *Communem sententiam usu fori firmatam non nobis specialiter, sed doctrina Bartoli oppositam esse.* 4. *Quod exemplis docetur.* 5. *Sententiam nostram communem esse ostenditur: quòd eam probent (α) qui Bartoli sententiam*
D olim

ZVITALIS

olim communem sequuntur. 6. Et (β) plurimi eorum, quæ
 contrariam, juxta th. 4. 7. Eam praxi forensi esse firma-
 tam: Testimonium J. Petri de Ferrariis. 8. Joh. Paponii.
 9. Pauli de Castro. 10. Lamb. Goris. 11. Gvidonis Papa, ubi
 præjudicia utriusq; Curia, Tholosana & Delphinensis. 12.
 Martha. 13. Usus Burgundia. 14. Cathalonia. 15. Saxonia.
 16. De Usu Saxonia testimonium Coleri. 17. H. Pistoris. 19.
 Dan. Mölleri. 20. Præjudicium Thesauri & Usus Pedemon-
 tii. 21. Vix dari præjudicia huic sententia specialiter op-
 posita. 22. Perpenditur Onciaci præjudicium. 23. Item
 Rauchbari Sententia. 24. Conclusio.

§. I.

Superiore Sectione demonstratum confidimus ab-
 undè dedisse, in præscriptione actionum persona-
 lium, contra eum competentium qui de suo tene-
 tur nec alieni quicquam detinet, bonam fidem nec
 Jure Canonico desiderari, nec per naturam de eâ quæ-
 ri, nedum requiri eam, neq; rationem vel Sententiam
 Canonum eò applicari posse; nec tantum in ea spe-
 cie salvam justitiam naturalem, sed & jus illud plenum
 æqvritatis, bono publico maximè conveniens, quin al-
 tero melius, & in universum multò rationabilius esse.

§. 2. Sequitur nunc, ut paucis tractemus, quali-
 ter hæc sententia autoritatibus, præjudiciis usq; fori
 munita sit. Et quidem videntur primâ fronte hæc o-
 mnia nobis adversa esse, atq; communis sententia plu-
 rimis præjudiciis firmata à nostrâ discedere.

§. 3. Verùm observandum omninò est, litem in-
 ter Doctores agitari communiter & præcipuè de præ-
 scriptione illarum actionum personalium, quibus de-
 tentor rei alienæ convenitur, ut depositi, commodati,
 pignoris, &c. Hæc ipsa enim est doctrina Bartoli in
 l. 4. §. 27. de Usuc. scil. Canones ne in his quidem, adeoq; in
 nul-

nullis actionibus personalibus earundemque præscriptione exigere bonam fidem, sed in solâ præscriptione actionum realium. Cum hæc Bartoli & sequacium doctrinâ negotium est Doctoribus vulgò: In hos concitata & præjudiciis armata est communis opinio & praxis, in eos, inquam, qui bonæ fidei necessitatem ab omni præscriptione actionum personalium excludunt, non qui tantum ab eâ specie, quâ debitor nihil alieni tenet, sed de suo debet: seu, quod idem, in eos, qui bonam fidem in solâ præscriptione actionum realium exigunt, non qui ad omnes rei alienæ detentores extendunt.

§. 4. Plurimi operis & parum è re foret singulorum suffragia colligere, qui non nostræ, sed Bartoli ejusq; asseclarum sententiæ nimis generali, quin in specie isti parti, quâ detentores quoque alienæ rei vel juris non indigere bonâ fide statuunt, se usumq; fori & præjudicia opponunt. Ita inter eos est Gailius 2. *Obs.* 18. n. 6. ubi sæpius contrarium in Camera approbatum ait, sed loquitur de Creditore, qui pignus possidet. Idem, sed de eodem casu pignoris, decisum refert Griuell. *Dec.* 76. n. 8. & seqq. Et ita de usu Cameræ quoque id testatur Myns. 4. *Obs.* 6. qui & ipse expressè de eo agit, qui conscientiam rei alienæ habet: Quemadmodum & Meier in *Colleg. Arg. tit. de Usucap.* §. 19. in *princ.* Sed & latissimè quidem integroq; Consilio, & adductis utriusque partis argumentis contrarium tueri videtur Ern. Cothman. *Vol.* 2. *Conf.* 63. *per tot.* verum & hoc Consilium conceptum est de casu depositi, adeoque de detentore rei alienæ. Et sic reliqui vel in solos alieni juris detentores, vel saltem in generalem illam Bartoli aliorumq; assercionem, qui in nullâ præscriptione actionum personalium bonam fidem exigunt, arma sua expediunt & acuunt. Horum verò & similium præjudicio-

diciorum nullum nostram ferit sententiam, nisi specialiter in casum, quo debitor de suo debet, nihilq; alieni tenet, concepta sint: qualia, quantum quidem hactenus deprehendimus, vel nulla sunt vel vix aliqua.

§. 5. Quibus prælibatis dicimus, hanc sententiam, quam hactenus tuemur, esse & communem & usu communiter receptam. Communem eam esse inde ostenditur, quia PRIMUM eam tota Bartolum sectantium schola adeò tuetur, ut etiam plus æquo eam extendat; uti & Hostiensis, Panormitanus, Berojus, aliiq; quos longâ serie recensent Vasqv. *Illustr. quest. lib. 2. cap. 76. n. 3.* Ant. Gabr. *Comm. Conclus. l. 5. tit. de Præscript. concl. 3. vers. contraria.* Fachin. *lib. 1. cap. 63. &c.* adeò ut horum Sententiam communem dixerit Socin. *Vol. 1. Cons. 203.* quam & olim fuisse communem vix dubium est, & deinde plures alii sequuti sunt eximii Jcti, Petr. Costal. *ad l. 6. n. 11. & seq. vers. Hinc dicitur ff. de serv. urb. præd.* Meier in *Colleg. Arg. tit. de Usucap. th. 19. in fin.* Frantzk. *Exerc. 5. qv. 7. in fin.* & de jure Rauchbar. *p. 2. qv. 28. n. 32. 33.* Wurmser. *l. 1. tit. 45. Obs. 4. &c.*

§. 6. DEINDE ex iis, qui alteram, quæ hodiè communis dicitur, amplectuntur, omnes illi nobiscum sentiunt, qui eam tantum partem atq; sententiam impugnant, quæ in detentoribus juris alieni bonam fidem aspernatur; illi enim nostram hanc sententiam, quæ non extenditur ad hujusmodi detentores, non rejiciunt, sed probant: iiq; longè plurimi sunt & præcipui. *vid. th. 4. supr.* Est itaque hæc sententia communior utraq; alterâ, quippe cum utraq; pars, etsi inter se dissentiant, tamen in hac parte pleriq; conveniant, adeoq; communiter calculum ei adjiciant.

§. 7. Praxi verò forensi hanc sententiam obtinere & confirmatam esse, plurimis testimoniis Pragmatico-

tico-

ticorum & præjudiciis evincitur. Joh. Petr. de Ferrar. in Pract. Pap. in form. Resp. rei cond. vers. Prescriptionis. n. 28. cum rejecisset distinctionem inter forum Civile & Ecclesiasticum, eamq; nec attendi nec praticari dixisset, hæc addit: *Tene ergò præcedentem* (scil. bonam fidem in personalibus non requiri) *ut NB. usitatam.*

§. 8. Joh. Paponius de Arrest. lib. 12. tit. 3. arrest. 23. ita inquit: *C. fin. de Præscript. quod possessorem m. f. præscribere non posse constituit, de personalibus actionibus minime intelligitur &c. Et ita judicatum fuit arresto Grat. &c.*

§. 9. Paulus de Castro in l. 4. §. si viam. n. 5. in med. ff. de usucap. sic inquit: *Ego vidi Doct. solennes consulere secundum opinionem Bartoli, quam tenebant pro Evangelio, in Civitate Florentia.*

§. 10. Lamb. Goris Adversar. tract. 3. p. 1. cap. 9. n. 61. & 62. hæc refert: *Existimârim ego abundè sufficere lapsum 30. annorum &c. nec posse aut debere in partes vocari scrupulosam controversiam de bonâ malâve fide. Ita ab omni ævo in patriâ observatum fertur, & NB. excusis tum antiquis tum nuperis rebus judicatis, apertissimè constare potest.*

§. 11. Guid. Pap. Dec. Gratianop. 199. num. 1. in duobus Parliamentis, Tholosano & Gratianopolitano decisum his verbis testatur: *Si verò queratur, an procedat cum malâ fide præscriptio in actionibus personalibus. Et tunc dicit, quod sic &c. Et ita fuit judicatum Tholosa, ut patet in Decisionibus Capella Tholosana, quæst. 76. Et deinde: n. 2. & 3. Pro opinione Bart. Hostiensis &c. fuit conclusum in hac Curia Parlamenti [scil. Gratianopolitani seu Delphinensis] per Dom. meos Parlam. infra nominatos.*

§. 12. Atq; hanc decisionem Curia Tholosanæ refert quoq; Marta in ff. nov. tit. Præscriptio c. 24. his verbis: *In præscriptione actionum personalium bona fides non requiritur, quia in aliquo non peccat, si nihil possidet, sed so-*

lum propter Creditoris negligentiam inducitur, & ideo debi-
tore sciente vel ignorante semper currit tempus Creditori.

§. 13. Barth. Chassenæus de Consuet. Burgund. Rubr.
Des Forets. 13. §. De toutes choses 8. ad voc. Prescriptibles n. 14.
etsi de jure contrarium sentiat, apud suos tamen re-
ceptum esse testatur: Quod prescriptio 30. annorum currat
etiam cum malâ fide & quod post 30. annos non sit opponenda
mala fides.

§. 14. Jacob. Cancerius Resol. Cathal. p. 1. cap. 15. n. 56.
idem usu Cathalonix observari testatur.

§. 15. Wesembecius ad Schneidew. tit. de Usucap. in
princ. n. 20. lit. H. ita notat: Hoc [quod scil. Jus Canoni-
cum tantum de possessore rei alienæ agat,] est veris-
simum. Sic Jus Saxon. non exigit bonam fidem, & ex allegatio-
ne mala fidei nondum vidi retractari in his terris prescripti-
onem, NB. contra verò pronunciatum memini, & rectè.

§. 16. Colerus ad c. quoniam X. de Prescript. ait: Et
secundum hanc sententiam, quod in prescriptione longissimi
temporis de Jure Civili, prout etiam de Jure Saxonico non sit
opus aliqua probatione sive tituli sive bona fidei &c.

§. 17. Hartm. Pistoris Obs. 201. n. 5. inquit: Saxonico
Jure ad prescriptionem nec bonam fidem, nec titulum requiri.

§. 18. Et Simon Pistoris in add. ad d. Obs. 201. n. 8. & 9.
hæc annotat: Hæc constans olim fuit inter Jctos Saxonix
sententia, quam in pronunciendo observatam fuisse testatur
Wesemb. In contrarium tamen inclinârunt recentiores.

§. 19. Dan. Möllerus Semestr. lib. 2. cap. 18. n. 4. cum
retulisset alteram sententiam, requiri scil. bonam fi-
dem, hæc addit: Verum, his omnibus non obstantibus, in
Scabinatu Lipsiensi responsum fuit, creditorem intra 30. annos
neq; à debitore principali, neq; à fidejussoribus debitum pe-
tentem, post illud prescriptionis tempus exceptione repelli pos-
se, etsi fidejussores omnibus juris remediis renunciâsset, idq;
ad

(31.)

ad consultationem Nobilium à Loben / quemadmodum & Senatus Annabergensis, & NB. postea meo quoque tempore aliquoties &c. Ita quoque in Parlamento Delphin. iudicatum esse scribit Guid. Pap. Quò minus itaque opinari quisquam possit, Autorem hunc testari tantum de quaestione initio proposita, obstat exemplum arresti Delphinensis, quod allegat, & quo unice quaestio de mala fide decisa fuit, de qua ipse Möllerus proximè egerat.

§. 20. Casp. Anton. Thesaurus *Quaest. for. 41. n. 4.* sic censet: *Mihi sicut de rigore Juris sustentabilior videtur Bartoli sententia, ita etiam non displicet distinctio, ut in debitis apochariis post 40. annos praescriptionis exceptio admittatur; prout NB. à Senatu nostro [Pedemontano] admittam fuisse scio. Nam & Impp. illi, qui praescriptioni longissima illud tribuerunt privilegium, Catholici fuerunt, & de mala fide optime instructus erat Justin. &c. Et deinde n. 9. Et hoc casu admittas vidi per Excell. Senatum praescriptionis allegationes, quae ex Creditorum negligentis adjuvantur, uti praescriptiones personalium. d. c. placuit.*

§. 21. His fori praedictis satis munita ac certa est ejus, quam tenemus, Sententiae praxis, nec praedictorum varietate admodum suspensa vel dubia. Etsi enim alia praedicta videantur his esse contraria, & bonam fidem desiderare: Illa tamen, ut antè diximus, non huic casui, quo debitor de suo debet, sed alteri, quo alieni quid tenet, opposita sunt, quippe quem solum casum quaestio de bona fide naturam suam complectitur; vid. *Sec. 2. §. 2. 4. 5.* proindeque ad eum solum praedicta de bona vel mala fide loquentia pertinebunt, nisi appareat specialiter illa de eo, qui de suo debet, concepta esse.

§. 22. Equidem Guil. Onciacus *Qu. Acad. 31.* refert Catherinum Pobellum Praesidem Senatus Sabaudici contrarium in publico Auditorio statuisse, & eò in causa gra-

ZVHALLE

sâ gravissimâ inclinâsse Senatûm. Verûm (1.) nec in specie ibi propositâ quæstio fuit de debitore, qui de suo debet, sed in genere de doctrina Panormitani & Bartoli, qui in solis actionibus realibus, non verò in ullis personalibus bonam fidem exigi docent. Et hanc assertionem adeò generalem improbavit Præses merito, quod nostram sententiam non ferire ostendimus *th. 3.* (2.) Neq; ibi dicitur Præsidem ita judicâsse, sed in genere per discursum id movisse contra Bartolum. (3.) Licet verò Senatûs eò inclinâsse dicatur in gravissimâ causâ, tamen qualis ea fuerit, num debitoris rei suæ, an detentoris alienæ, non additur. Ex naturâ itaq; quæstionis de bonâ & malâ fide ad posteriorem id pertinet, donec aliu specie appareat. *d. th. 3.* (4.) Prætereo singularem ibi casum & solutionem juratò promissam fuisse. (5.) Mutui autem exemplum allegat Præses pro ratione, non autem dicitur de causâ mutui actum fuisse. (6.) Deniq; una alterave sententia nihil valet contra totas res judicatas & jurium invictas rationes.

§. 23. Ita & Rauchbar *d. qv. 28. n. 23.* [ut & alii faciunt] generaliter tantum confuse & absq; distinctione debitoris, qui suum debet, & qui alienum tene, ait, contrariam sententiam, in actionibus quoq; personalibus requiri bonam fidem, esse communioem & receptioem: Quod in terminis bonæ fidei non negamus.

§. 4. Atq; ita auxiliante Divino Numine, Disputationis hujus telam pro ingenii modulo pertexi, quâ felicitate quâve dexteritate æquo Benevoli Lectoris arbitrio relinquo judicandum, de quo uti spero optimè, ita me totum eidem commendatum velim.

SOLI DEO SIT LAUS ET GLORIA.

ULB Halle
002 725 932

3

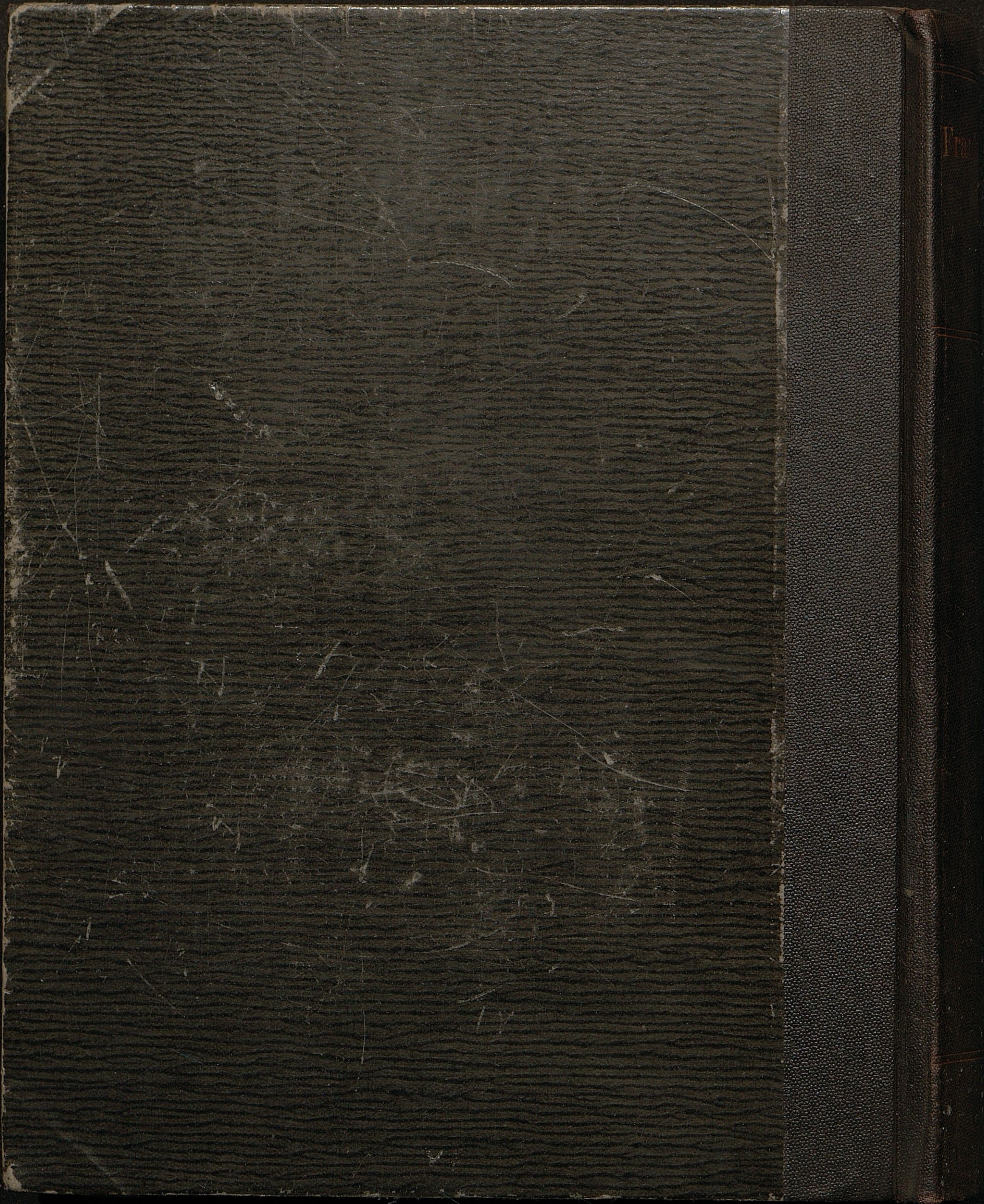

TA → OL

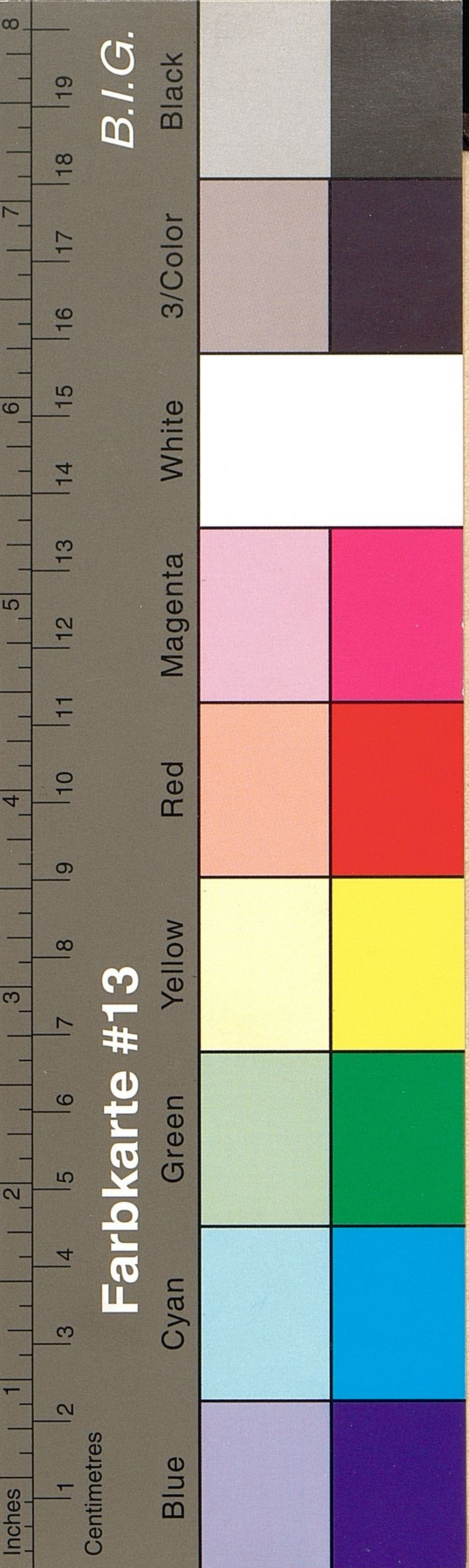
VD97

B.I.G.

Farbkarte #13

176

G. 29. num. 23.

Q. D. B. V.

DISPUTATIO JURIDICA,

1694, 36

De

FINIBUS BONÆ

FIDEI IN PRÆSCRIPTIO- NIBUS DE JURE CANONICO,

Quam

DIVINI NUMINIS AUSPICIO

Consensu Magnif. Fctorum Ordinis,

PRÆSIDE

DN. HENRICO COCCEJO,

JCTO FAMIGERATISSIMO,

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS BRAN-
DENBURGICI CONSILIARIO, FACULTATIS JURIDICÆ
ORDINARIO, & PROF. PRIMARIO,

Antea

SUMMI CONSILII STATUS ELECTORALIS PALATINI,
ET COLLEGII REVISORII ASSESSORE, ET IN ALMA
HEIDELBERGENSI DECRETAL. PANDECT. & JURIS
GENT. P. P. ORDIN. MERITISSIMO,

*Domino Patrono ac Promotore suo submisso Honoris ac Obse-
vantia cultu devenerando,*

D. V. Maji Ann. O. R. clō DC XCIV.
IN AUDITORIO FCTORUM

Placido Eruditorum Examini sistit

JOHANNES CHRISTOPHORUS LAURENTIUS,

Cöth. Anhalt. AUTOR.

Francofurti ad Viadrum, Literis CHRISTOPHORI ZEITLERI, Sen.

